

Tine Debeljak, prevajalec ruske romantične poezije

Dr. Tine Debeljak sodi med pomembne slovenske pesnike, literarne kritike, publiciste, prevajalce in urednike med obema svetovnima vojnoma.¹ Kot slavist se je posvečal predvsem prevajanju iz slovanskih jezikov, zlasti poljščine, češčine in ruščine;² ob začetku 2. svetovne vojne je prevedel tudi dve deli iz madžarščine in italijanščine, v emigraciji pa ep Martín Fierro argentinskega pesnika Joséja Hernándeza. S prevajanjem iz slovanskih literatur se je ukvarjal predvsem v obdobju pred drugo vojno, tako da so povojni natisi v Buenos Airesu zgolj pregledani in popravljeni natisi že narejenega. Tudi pregled njegove zapuščine, ki jo hrani NUK,³ kaže, da so prevodi poezije nastali v najzgodnejši dobi njegovega literarnega ustvarjanja, predvsem v začetku 20. let. Med njimi je največ prepesnitev iz ruske poezije, nekaj prevodov je iz poljske, nekaj pa iz nemške lirike. Če se omejimo samo na knjižno natisnjena dela, Debeljak velja za prevajalca Máche (Maj, 1939), Slowackega (*Oče okuženih*, 1939), Němcove (*Pravljice*, 1941–43), Mickiewiczza (1943), poljskega zgodovinskega romana (Zofja Kossak Szczucka: *Križarska vojska*, 1941; Marja Rodziewiczówna: *Hrast*, 1943; Jeske-Choiński: *Poslednji Rimljan*, 1944), Puškina (*Bahčič-sarajski vodomet*, 1942; *Pravljice I–II*, 1961), Danteja (*Pekel*, 1959) in Hernándeza (*Martin Fierro* 1970).

V epicentru Debeljakovega zanimanja so vsekakor prevodi epske poezije in deloma lirike; če se omejimo na slovanske književnosti, prednjačijo prevodi del iz obdobja romantike. Če verjamemo bibliografiji Janka Modra,⁴ je bil prvi objavljeni Debeljakov prevod pesem Alekseja Kolcova *Ne šumljaj mi, rž*, natisnjena v Domačih vajah 1918/19, torej še v času Debeljakovega dijaškega šolanja v Škofovih zavodih v Šentvidu. Vrsto pesmi je nato objavil v revijah Zora-Luč in Mladika v začetku 20. let; gre za prepesnitve ruskih postromantičnih lirikov (Fet, Majkov, Nadson, Aleksej Tolstoj), pa tudi neoromantikov oz. simbolistov (Balmont); nekaj tega je ostalo v rokopisni zapuščini (Lermontov, Nekrasov, Fofanov, Lohvicka, Merežkovski).⁵ V tem zgodnjem obdobju Debeljakovega prevajalstva je nastal tudi prvi prevod iz Puškinove lirike – pesem *Na zimski cesti*, objavljena v Mladiki 1923; Puškin je pozneje postal Debeljakov priljubljeni romantični pesnik, saj se mu je posvečal vse do 60. let. Ob stoletnici njegovega rojstva 1937 je v Mladiki objavil prevod njegove *Pravljice o speči carični in sedmih junakih*, v Domu in svetu pa štiri njegove pesmi (*Pesnik, Zimska pot, Samostan na Kazbeku, Exegi monumentum*) ter odlomek iz drame

Boris Godunov; oboje je pospremil z obsežnejšim esejem *Problem Aleksandra Sergejeviča Puškina*. Med vojno je v samostojni knjigi izdal Puškinovo pesnitev, tim, »pesniško povest« *Bahčisarajski vodomet*, ki jo je prepesnil po Ivanu Hribarju in prav tako pospremil z uvodno študijo *Pesniški Krim*; leta 1961 pa je v Argentini objavil še dve Puškinovi pravljici.⁸ Kot kaže, so prav pravljice avtorja *Jevgenija Onjegin* močno pritegovale prevajalca Tineta Debeljaka; v zapuščini⁹ so poleg zgodnje različice Pravljljice o mrtvi carični in sedmih junakih ohranjeni še prevodi *Pravljljice o petelinčku*, *Pravljljice o popu in njegovem hlapcu*, *Pravljljice o carju Saltanu* in odlomek iz *Pravljljice o medvedki*. Ob Puškinu je Debeljaka zanimala še vrsta romantičnih pesnikov; od Rusov Lermontov, od Poljakov Mickiewicz, Slowacki in Krasiński, od Čehov Mácha in Vrchlický; navsezadnje tudi Hernándezov ep o življenju gavčev v Južni Ameriki sodi med romantične temelje argentinske književnosti.

Debeljakovi pesniški prevodi romantične lirike in epike so do danes znani zgolj iz objav v tedanjih revijah in samostojnih knjižnih izdajah, ki so spričo avtorjeve življenjske usode in izjemnosti zgodovinskega časa postale bibliofilske redkosti. Nobeno njegovo prevodno delo (razen *Martina Fierra*) doslej ni bilo ponatisnjeno. K temu so poleg tega prispevali tudi novi prevodi del, s katerimi se je ukvarjal Debeljak, ki so vsi po vrsti izšli v 2. polovici 20. stoletja: Debeljakove prevode Puškina so zasenčili prevodi Mileta Klopčiča (pravljice) in Tita Vidmarja (*Bahčisarajska fontana*), prevode Máche in Mickiewicza nove prepesnitve Dušana Ludvika, Rozke Štefan in drugih. Svoje sta k nepoznavanju in šibki reaktualizaciji Debeljakovih prevodov dodali tudi snov in tematika prevodnih del, ki sta bili v povojnem obdobju »sekularizirane« moderne umetnosti in katolištvu nenaklonjene socialistične politike neskladni s temeljnimi ideološko-literarnimi usmeritvami na Slovenskem. Debeljak je osebno in pesniško rehabilitacijo doživel šele po smrti 1989 in nato po razkroju jugoslovanskega državnega okvira in osamosvojitvi Slovenije, ko se je družba in z njo tudi umetnost duhovno osvobodila in pluralizirala.¹⁰ V zadnjih desetih letih je njegovo izvirno delo doživelo več izbranih natisov,¹¹ ob stoletnici njegovega rojstva pa se je zanj in za njegovo literarno ustvarjalnost začela zanimati tudi širša javnost, zlasti pa njegov rojstni kraj Škofja Loka.¹²

Za analizo Debeljakovega načina prevajanja romantične poezije se zdi primerno vzeti njegove prevode Puškinovih pravljic. Prikladna je zlasti *Pravljljica o mrtvi carični in sedmih junakih*, ki jo je Puškin upesnil po francoskem prevodu *Sneguljčice* bratov Grimm in ji dodal številne podrobnosti iz ruske folklore (sedem palčkov je npr. nadomestil s sedmimi bojevitimi junaki, uvedel je lik zvestega psa čuvaja idr.). Pravljljica je bila doslej že trikrat prevedena v slovenščino. Prvič jo je poslovenil Jovan Vesel Koseski in objavil 1870 z naslovom *Mertva carevna in sedmero vitezov*.¹³ Leta 1937, ob Puškinovi stoletnici smrti, jo je, kot rečeno, prevedel Tine Debeljak kot *Pravljljico o speči carični in sedmih junakih* (v zapuščini ohranjeni koncept prevoda je naslovljen Pravljljica o sedmih junakih in mrtvi carični); »močno popravljen prevod« je knjižno natisnil 1961 v Buenos Airesu. Tretji prevod z naslovom Pravljljica o mrtvi carični in sedmih vitezih pa je objavil Mile Klopčič v Puškinovih izbranih delih 1959.¹⁴ Tako se nam ponuja primerjava vseh treh prevodov, predvsem obeh novejših, Debeljakovega in Klopčičevega.

Prevod Koseskega je časovno zelo oddaljen in jezikovno v velikem neskladju tako z načeli kot prakso sodobnega prevajanja poezije. Koseski, ki je sicer prevedel več kot 4400 verzov Puškinovih pravljic, je kot prevajalec doživel uničujočo kritiko Ivana Prijatelja ob začetku 20. stoletja.¹⁵ Prijatelj mu je očital, da ne zna niti knjižne slovenščine, kaj šele ljudskega jezika pravljic. Kritiziral je zlasti njegovo dolgoveznost, napačnost, zverženost in nerazumljivost prevodov: »Njegovih prevodov ne more umeti pogosto niti slovniško izobražen človek.« Prevod Koseskega je pogosto dobeseden, tj. izdelan iz ruskih kalkov, zato nenehno prehaja »v golo prozo, pogosto celo v banalnost«; tak je npr. že naslov, ki govori o »mrtvi carevni«, torej dobesedno prepisuje ruski izvirnik. Ob tem ni nič čudnega, če Koseski Puškinovo kratkost in lapidarnost izražanja razpo- tegne v opisno prozaizacijo, ki po večkrat presega število izvirnih verzov (prevod Koseskega je v celoti za 220 verzov daljši od Puškinovega izvirnika). Že Prijatelj je nave- del nekaj mest iz prevoda Koseskega, ki jih »odlikujejo« vse našteje slabosti, predvsem pa kalkiranje, skovana slovenščina, nerazumljivost in dolgoveznost; navedimo eno samo:

Puškin:	belolica, černobrova, nравu krotkogo takogo	белодлица, черноброва, нраву кроткого такого
---------	--	---

Koseski:	Po lepoti je slovela, Po razumu glas imela, Bivši serca rahla vsa, Pa preudarka bistriga. Belolična, černooka, Krasna hči plemen istoka, Vsiga znanstva mik in slast, Tudi možkim – hlopna past.
----------	---

Primerjava Debeljakovega in Klopčičevega prevoda je težavnejša in pri obeh pre- vajalcih pokaže tako vrline kot slabosti. Zdi se, da je Klopčičev prevod, ki je nastal nekaj desetletij pozneje, temu primerno jezikovno sodobnejši, natančnejši, zvestejši izvirniku, zlasti kar zadeva izvirno dikcijo pripovedi, ohranjanje besednega reda v verzu, zaporedje rimanih stihov. Zdi se, da je pesniško izreko narekovala predvsem shema dvojnih, zaporedno rimanih verzov, ki sta se ji oba prevajalca spretno privi- dila. Klopčič se je strogo ravnal po shemi in zaporedju izvirnih verzov in le tu in tam zamenjal vrstni red kakega verza; Debeljak je posamične pripovedne sklope znotraj celote pogosto razčlenil s presledki po svoje, smiselno z lastnim prevodom; poleg tega je kak verz izpustil, kakega pa dodal, npr.:

pes za njo, [da v naročaj je
s tal ga dvignila lahnó
in pobožala z dlanjó.]

Na nekem mestu je 8 verzov prestavil dve strani naprej, ker so se mu tam zdeli bolj upravičeni.

Klopčičeva izbira rim je tradicionalnejša in pesniško znižana, prilagojena jezikovni rabi, ki je živa, četudi rahlo literarizirana (npr. dé, tma, solzah). Debeljak se – ne le v rimah – zateka k močno poetizirani rabi besedja, zlasti kar se tiče naglaševanja. Npr.: ljubka, z rokó, prišla, bila, domú, opoldné, starica, se srdé, dóbil, óči, mene, vjémi, pečka, mrtva, stebre, plétene, prešló – ženó, živó – snedó. Vendar ima tudi tu in tam marsikaj, kar prekaša Klopčičev način rimanja, npr. izvirne rime: vest ta – nevesta, mahaje – naročaj je, vprašati – dá ti. Z natančno analizo je mogoče ugotoviti tudi to, da je Klopčič poznal Debeljakov prevod iz leta 1937 in se spretno izogibal njegovim jezikovnim posebnostim, zastarelostim in nerodnostim rabe, ki je dvajset let pozneje postala literarno preobložena in se je po njegovem mnenju očitno stilno preveč odmikala od stilizirane ljudske naravnosti in preprostosti Puškinovega izvirnika. Tako lahko z gotovostjo rečemo, da je npr. Klopčič posnel oz. prilagodil Debeljakovo rimo na takih mestih, kot sta zadnjikrat – naenkrat (oba) ali čudov tristo (Debeljak), šmentov tri sto (Klopčič); za nobeno rešitev namreč ni osnove v ruskem izvirniku.

Oba prevajalca sta na določenih mestih različno umevala izvirnik; v takih primerih sta to in ono spustila, predrugáčila, nadomestila v skladu z osebno poetiko prevajanja. Njune rešitve so izhajale iz zavestne težnje po prilagajanju izvirnika v ciljnem jeziku razumevanju slovenskih bralcev; domnevamo pa lahko, da sta to in ono mesto ali besedo razumela prelahkotno, tudi napačno. Tako sta izvirni Puškinov verz i k obedne umerla (ob opoldanski maši je umrla) prevedla takole: in umrla opoldné (Debeljak); v prsih počí ji srce (Klopčič). Debeljak se je torej delno ognil pomenu izvirnika, vendar je ohranil vsaj čas kraljičine smrti, medtem ko je Klopčič časovni trenutek posplošil v večnostno razsežnost. (Koseski je npr. ta verz prevedel s kalkom i k obedni mertva je, tako da je postal slovenskemu bralcu verjetno docela nerazumljiv.) Večinoma pa je v obeh prevodih več mest, ki so s tega ali onega vidika sodobne slovenščine že postala nerodna, neuspela in vsekakor potrebna popravka, če že ne terjajo popolnoma drugačnih rešitev. Navedimo jih nekaj (v primerjavi z izvirnikom):

Puškin:	i priščelkivat' perstami	и прищелкивать перстами
Debeljak:	in zatlesknila z dlanmi	
Klopčič:	tleska s prsti in skaklja	
Puškin:	belolica, černobrova,	белолица, черноброва,
	nраву krotkogo takogo	нраву кроткого такого
Debeljak:	črni očki, bela lica –	
	skromna, krotka krasotica	
Klopčič:	črnolasa lepotica,	
	krotka kakor golobica	
Puškin:	mat' brjухатаја сидела	мать брюхатая сидела
	i na sneg liš' i gljadela	и на снег лишь и глядела,
Debeljak:	mati z njo pod srcem v lini	
	zrla je le po belini	
Klopčič:	mati nosna je sedela	
	in samo na sneg strmela	

Puškin:	i na terem nabrela	и на терем набрела
Debeljak:	glej; tu lepa hišica!	
Klopčič:	kar pred sabo grad uzre	
Puškin:	v svetloj gornice; krugom lavki, krytye kovrom, pod svjatymi stol dubovyj, peč' s ležankoj izrazcovej	в светлой горнице; кругом лавки, крыты ковром, под святыми стол дубовый печь с лежанкой изразцовой
Debeljak:	svetla izba, vseokrog polne stene so preprog, pod ikonami lesena miza, klop in peč lončena	
Klopčič:	svetlo, čedno in prostrano; sedem postelj naokrog, sedem je na njih preprog; bela miza javorova, peč z zapečkom kakor nova	
Puškin:	vhodit sem' bogatyrej, sem' rumjanyh usačej	входит семь богатырей семь румяных усачей
Debeljak:	sedem mladcev, vsak junak, rdeče brke nosi vsak!	
Klopčič:	sedem vrlih vitezov prišlo je tedaj domov	
Puškin:	il' bašku s širokih pleč u tatarina otseč' ili vytravit' iz lesa pjatigorskogo čerkesa	иль башку с широких плеч у татарина отсечь или вытравить из леса пятигорского черкеса
Debeljak:	ali s pleč jemati glavó divjemu tatarju, hó! ali gorskemu Čerkesu, ki še rokovnjači v lesu	
Klopčič:	sekat tu in tam butice tolovajem, ki grozé, da gradu se polaste, in preganjat iz goščave rokovnjače neveljave	

Zgornji primeri nazorno kažejo način, kako se oba prevajalca spopadata z izvirnikom Puškinove pravljice. Včasih sta oba v izrazu bolj ali manj nerodna; včasih se ogneta natančnosti izvirnika in zastranita v svojo smer, največkrat zaradi upoštevanja rime; včasih uporabljata ta ali oni dostavek in mašilo (Debeljak zlasti vzkliče: hó, glej, hej, joj), ali pa ustrezen izpust; spet drugič ohranita le en pomenski odtenek izvirnika, ostale pa zanemarita. Ruska beseda terem (терем; visoka staroruska lesena hiša z verando) je za Debeljaka hišica, za Klopčiča grad. Puškinova lavka (лавка; klop za počivanje, prekrita s preprogo) obema dela težave: Debeljak preproge s klopi

razobesi po stenah, Klopčič klop spremeni v posteljo, pregrnjeno s preprogo; oba zamolčita, da je miza hrastova, Klopčič pa zamolči tudi podobe svetnikov po stenah. Puškinov (in ruski) bogatyr' (богатырь; pogumen vojščak iz ruskih ljudskih pesmi) je za Debeljaka junak (kar se zdi ustrežnejše), za Klopčiča vitez; njihova rdeča brkata lica je Debeljak razglasil kar za rdeče brke, Klopčič pa se je tej lastnosti kratko in malo ognil. Puškin je v pravljici upesnil tedaj aktualne boje s Tatari in kavkaškimi Čerkezi, kar je Debeljak v prevodu zvesto ohranil, Klopčič pa je mesto hote posplošil, kar je v opombi k prevodu tudi pojasnil.¹⁶ Treba je dodati še, da imata prevajalca največ težav s specifičnimi ruskimi realijami, ki jih je v pesmi pač težko ustrezno prevesti, zlasti če gre za starejša besedila, polna folklornih posebnosti; besedišče izhodiščnega jezika v takih primerih v ciljnem jeziku nima primernih ustreznikov ali pa teh sploh ne more biti zaradi drugačne družbene stvarnosti. Ime pravljичnega ženina Debeljak sloveni kot Elizej, Klopčič ohranja izvorno rusko ime Jelisej; sennaja devuška Černavka (сенная девушка Чернавка) je pri Debeljaku služkinja Črnka, pri Klopčiču hišna Črnavka; pirožok (пирожок) Debeljak sloveni s potico, Klopčič s pogačo in kolačem; polati (полати; zapeček) je za Debeljaka klop, za Klopčiča kamrica; devičnik (девичник; poslovilni večer neveste od prijateljic) Debeljak prevaja kot deklščino, Klopčič pa (slabo) kot svatov zbor. Zdi se, da je v takih primerih Debeljak odgovornejši do izvirnika, saj bolje pozna kmečke stvari, folklorne običaje in versko obredje; značilno je, da se je Klopčič, sicer proletarskega porekla, v takih primerih najraje ognil problemom.

Za ljudske pravljice je značilno ponavljanje določenih stalnih oznak in ključnih refrenov, zlasti sklepnega, izraženega v obliki pravljичnega zaključka, ki lahko preide v stalno reklo. V *Pravljici o mrtvi carični in sedmih junakih* je to tisto mesto, ki ga sicer poznamo iz pravljice o Sneguljčici in sedmih palčkih, ko kraljična povprašuje ogledalo po svoji lepoti (Zrcalce, zrcalce na steni, povej, / katera najlepša v deželi je te?); Puškin ta obrazec, ki se večkrat ponovi, razširi v štiri verze, zadnja dva se glasita takole:

Ja l' na svete vseh milee,
vseh rumjanej i belee?

Я ль на свте всех милее,
всех румяней и белее?

Prevajalca formulo prevedeta ustrezno, vsak po svoje:

Debeljak: Sem na svetu najbolj mična,
najbolj bela, rdečelična?
Klopčič: Sem od vseh najbolj cveteča,
najbolj bela, najbolj rdeča?

Enako lahko rečemo za pravljичni sklep, ki se pri Puškinu (v skladu z običajno formulo) glasi:

Ja tam byl, med, pivo pil,
da usy liš' območil.

Я там был, мед, пиво пил,,
да усы лишь обмочил

Debeljak: Bil sem tam in se gostil -
vino iz rešeta pil.
Klopčič: Jaz sem tudi zraven bil,
vino iz rešeta pil.

Naj dodamo, da je prav ta stalni obrazec pravljice prvi prevajalec, Jovan Vesel Koseski, prevedel napačno, v popolnem nasprotju s pomenom izvirnika in kot brez najmanjšega poznavanja strukture pravljice, kar mu je očital že Prijatelj:

Tudi jaz sim zraven bil,
mnogo vina v gerlo zлил.

Viri in literatura

A. S. Puškin, *Sobranie sočinenij, tom tretij; Poemy; skazki*. Ur. A. Sakjanc. Gosudarstvennoe izdatel'stvo hudožestvennoj literatury, Moskva 1960.

A. S. Puškin, *Pravljice 2: Pravljica o mrtni carični in sedmih junakih*. SKA, Buenos Aires 1961.

Izbrano delo Aleksandra Sergejeviča Puškina, peti zvezek: Pesnitve, pravljice. Ur. Mile Klopčič. DZS, Ljubljana 1959.

Ivan Prijatelj, *Puškin v slovenskih prevodih*. Zbornik Slovenske Maticе III, Ljubljana 1901, str. 4–41.

Janko Moder, *Slovenski leksikon novejšega prevajanja*. Zbornik društva slovenskih književnih prevajalcev 3. Založba Lipa, Koper 1985.

Domovina in svet. Zbornik referatov s simpozija o dr. Tinetu Debeljaku. Ur. Marko Jensterle. Založba Karantanija, SKA, Katoliško središče Slovencev po svetu. Ljubljana-Buenos Aires-Ljubljana 1991.

Sem senca zapuščenca. Razstava o stoletnici rojstva dr. Tineta Debeljaka. NUK, Ljubljana 2003.

Opombe

¹ Tine Debeljak je bil rojen 27. aprila 1903 v Škofji Loki. Leta 1914 je postal dijak Škofovih zavodov v Šentvidu pri Ljubljani, kjer je cenil predvsem prof. Antona Breznika in urejal rokopisne Domače vaje. Po vpisu na ljubljansko univerzo 1922 je študiral slavistiko pri prof. Ivanu Prijatelju; bil je sošolec Antona Ocvirka, Antona Slodnjaka, Srečka Kosovela, Alfonza Gspana, Franceta Vodnika. Med študijem se je 1923–25 izpopolnjeval na praški univerzi, prevajal Mächo in Erbena, študiral češko literaturo, zlasti poezijo. Diplomiral je 1927, nato pa 1929 odšel na univerzo v Krakov, kjer je ostal leto in pol in vodil tudi lektorat slovenščine. Po vrnitvi je sodeloval pri reviji *Dom in svet*, kjer je 1920 objavil prve pesmi, kratko prozo in predvsem poezijo je sicer objavljal še v *Mentorju*, *Grudi*, *Križu na gori* in *Mladiki*. V 20. letih je večkrat snoval samostojno pesniško zbirko, vendar je ni izdal. V začetku 30. let so ga poslali poučevat na gimnazijo v Nikšić, kjer je ostal do 1934. V tem času je objavljal predvsem literarnozgodovinske študije in kritike (Kosovel, Pregelj). Leta 1934 se je poročil, 1935 postal kulturni urednik Slovenca, kjer je služboval do maja 1945; 1938–44 je bil urednik *Doma in sveta*. Leta 1936 je doktoriral; tedaj je izšla tudi njegova dizertacija *Reymontovi kmetje v luči književne kritike*, 1939 pa knjiga *Poljska, njena zgodovina in njen duh*. Med okupacijo je ignoriral kulturni molk, pisal, prevajal in urejal. Rešil in izdal je literarno zapuščino Franceta Balantiča (*V ognju groze plapolam*, 1944; *Venec*, 1944). *Zbornik zimske pomoči* (1944). 3. maja 1945 je bil poslanec SLS na skupščini nove vlade na Taboru; zložil je himno Države Slovenije. 5. maja 1945 je odšel v emigracijo na Koroško, nato je odšel v Italijo; 1945–47 je živel v Rimu, 19. marca 1948 pa z ladjo priplul v Buenos Aires. V Argentini je opravljal fizična dela (bil je čistilec, pometač, delavec v tovarni cementa v Olavarrii, vratar, skladiščnik). Leta 1955 je v Argentino prišla tudi njegova žena s tremi otroki; odtlej je kot bančni uradnik do upokojitve 1969 živel v Buenos Airesu. Bil je sourednik in avtor tednika *Svobodna Slovenija*, profesor na argentinski (slovenski) podružnici Katoliške ukrajinske univerze sv. Klemena v Rimu, sodelavec Slovenske kulturne akcije (nekaj let tudi njen predsednik). Kot izvirni pisec je po 1945 uporabljal številne psevdonime (Ivan Martinc, Jeremija Kalin idr.). Izdal je pesniške zbirke *Velika maša za pobite Slovence* (1949), *Poljub* (1951), *Marija* (1954),

Kyrie eleison (1955); večino je ilustrirala njegova svakinja, slikarka Bara Remec. V Ljubljani je pred vojno izdal vrsto knjižnih prevodov; uredil je precej knjig, zlasti med 2. svetovno vojno v Slovenčevi knjižnici; z urejanjem je nadaljeval tudi pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu (Kociper, Majcen, Hribovšek, Velikonja, Mauser). V Argentini je napisal več političnih publikacij. Leta 1980 je skupaj s Francetom Papežem izdal *Antologijo slovenskega zdomskega pesništva*. Umrl je 20. 1. 1989 v Buenos Airesu, kjer je tudi pokopan.

² Njegova prevodna bibliografija našteva 3 samostojne knjižne prevode iz češčine, 10 iz poljščine in 3 iz ruščine.

³ V Ljubljani je 1940 izšla obsežna *Tragedija človeka* madžarskega pisatelja Imreja Madacha (v skupnem prevodu z Vilkom Novakom); v Buenos Airesu 1959 Dantejev *Pekel* (3 spevi že 1941 v Ljubljani); prav tam tudi 1970 ep *Martin Fierro* Josefa Hernándezza.

⁴ Shranjena je v 7 mapah z oznako Ms 1464; pesniški prevodi so v mapi II.5. – Sicer je Debeljakova predvojna zapuščina shranjena še v Arhivu RS, povojna pa je ostala v Argentini; po nekaterih pričevanjih se je leseni zaboj z večino literarnega gradiva neznanu kdaj izgubil.

⁵ *Slovenski leksikon novejšega pretajanja*. Koper 1985, str. 52–53.

⁶ Prevodi so – po dataciji samega Debeljaka – nastali od junija 1920 do februarja 1921 v Škofovih zavodih. Aleksander Puškin, Bahčisarajski vodomet. Ljubljana 1942. Uvod napisal in pesmi v njem prevedel Tine Debeljak. Pesnitev po Ivanu Hribarju prepešnil Tine Debeljak. Slike so odtisnjene po izvornih linorezih Bare Remčeve. – Hribar je pesnitev prevedel jeseni 1938 in jo poslal Debeljaku za objavo v *Domu in svetu*; Debeljak je prevod popravil in ga jeseni 1940 pokazal Hribarju, ki je menil, da prevod ni več (samo) njegov. Hribar je nato aprila 1941 umrl. Uvodni članek *Pesniški Krim* je izšel tudi v reviji *Dom in svet* (št. 7–10, 1942).

⁷ A. S. Puškin, *Pravljice 1: Pravljičica o ribiču in ribici, Pravljičice 2: Pravljičica o mrtvi caričini in sedmih junakih*. Oboje Slovenska kulturna akcija. Buenos Aires, 1961. – Ne pesnitve *Bahčisarajski vodomet* in ne obeh pravljic v Modrovem leksikonu ni.

⁸ Ms 1464, mapa II.5.

⁹ Marko Jenšterle in David Tasič sta 12. oktobra 1990 v Škofji Loki pripravila simpozij o njegovem življenju in delu, ki so se ga udeležili Debeljakov sin Tine Debeljak ml., Helga Glušič, Ladislav Lenček, Alojz Rebula, France Pibernik, Irene Mislej, Marko Jenšterle, Stanko Janežič in Taras Kermauner, z referatom pa tudi odsotna Vilko Novak in France Planina. Simpozij je vodila Alenka Puhar. Prispevki so izšli v zborniku *Domovina in svet* 1991.

¹⁰ Pri založbi Karantanija v Ljubljani sta izšla reprinta pesniških zbirk *Velika črna masa za pobite Slovence* (1990) in *Poljub* (1993), pri založbi Obzorja pa izbor iz Debeljakove poezije z naslovom *Čolnar iz daljav* (1992), ki ga je pripravil in uredil Denis Poniž. Debeljakova proza, pisma in izbrano dokumentarno-fotografsko gradivo so izšli v zbirki *Črni Kamnitnik Loma* negra pri Mohorjevi družbi v Celju 2003, prav tako v uredništvu Denisa Poniža.

¹¹ Decembra 2003 so v Škofji Loki odkrili spominski kip dr. Tineta Debeljaka (avtor kipar Metod Frlic), v okroglem stolpu Loškega muzeja pa odprli razstavo o njegovem življenju in delu. Ob tej priložnosti je bila tudi predstavljena njegova knjiga *Črni Kamnitnik*.

¹² Ivan Vesel-Koseski, *Rusko-Puškinovih petero*. Razne dela. Ljubljana 1870. Pravljičica je na str. 152–69.

¹³ *Izbrano delo A. S. Puškina v šestih knjigah, Peti zvezek: Pesnitve, pravljice*. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1959. Pravljičica je natisnjena na str. 241–261.

¹⁴ *Puškin v slovenskih prevodih*. Zbornik Slovenske Matice III. Ljubljana 1901, str. 19–22.

¹⁵ Puškin, *Pesnitve, pravljice*, str. 288.